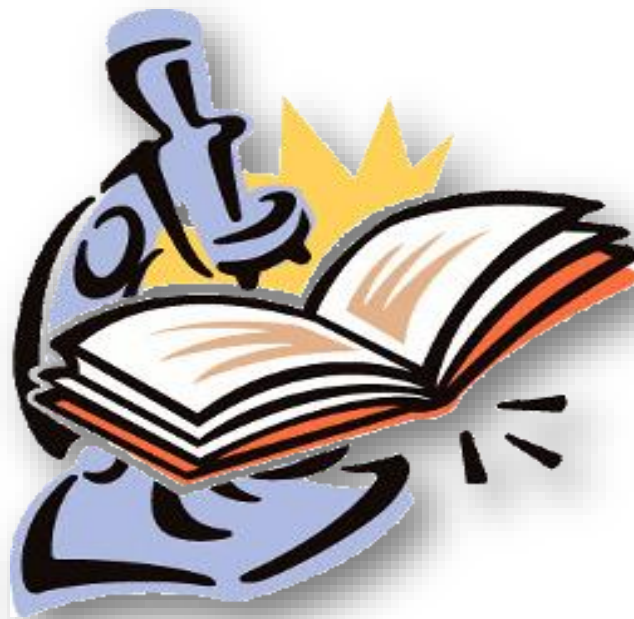

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

О. Ю. Кузьма

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

**Навчально-методичний посібник
(для студентів українського відділення
філологічного факультету)**

Ужгород – 2018

Навчально-методичний посібник підготувала:

Кузьма О.Ю. – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури

*Рекомендовано до друку вченою радою філологічного
факультету УжНУ, протокол № 9 від 27 червня 2018 р.*

Рецензенти

Балла Е.Ю. – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури;
Ференц Н.С. – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури;

Відповідальний за випуск

Барчан В.В. – доктор філологічних наук,
завідувач кафедри української літератури

Кузьма О. Ю. Історія української літературної критики:
Навчально-методичний посібник (для студентів українського
відділення філологічного факультету). – Ужгород, 2018. – 51 с.

Зміст

Вступ.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	7
Тематика та плани практичних занять	17
Список літературно-критичних текстів.....	27
Тестові завдання	31
Комплекс контрольних питань до іспиту з курсу „Історія української літературної критики”.....	40
Література.....	43

Вступ

Предмет літературно-художньої критики, її суспільні завдання та естетичні функції. Зв'язки з історією та теорією літератури. Критика як частина літературознавства і як специфічний вид творчої діяльності, що поєднує в собі раціональні та емоційні начала. Питання про науковість критики. Критика і філософія та естетика.

За П.М. Федченком, феномен критики *„можна визначити як особливе суспільне явище, своєрідний вид літературної діяльності, призначений у світлі певних теоретичних концепцій за допомогою відповідних засобів аналізувати, витлумачувати й оцінювати літературні явища, формувати ідейно-естетичні концептуальні програми літературних напрямів і активно утверджувати їх у художній практиці”* [2, с. 3].

Визначення Р.Т. Гром'яка: *„Літературна критика в її розвинутій формі – це відносно самостійна діяльність, спрямована на осягнення й оцінку художньо-естетичної своєрідності та суспільного значення нових творів мистецтва слова.*

... Літературна критика є самоусвідомленням літератури як суспільного явища в усій його різноманітності: національних літератур, літературних напрямів, стилєвих течій (шкіл), творчості письменників, окремих творів” [1, с.7].

Походження терміна (з гр. – kriticos – судження, kritike – здатність судити).

Спрямованість критики як самоусвідомлення літератури, „рухомої естетики” на поточний літературний процес, на нові твори, а також на твори минулого, що розглядаються з позицій сучасності.

Літературна критика і письменник. Евристична, психологічна та прогностична роль критичних суджень.

Літературна критика і читач. Виховання в читаючої публіки естетичного смаку, почуття прекрасного, прищеплення навиків читання і сприйняття художнього твору, розуміння його своєрідної образної мови, підтексту, краси поетичного вислову.

Літературна критика і публіцистика.

Критика і журналістика. Необхідність розвиненої періодики для повноцінного розвитку критики.

Діалектика об'єктивного та суб'єктивного в критиці. Образне слово в художньому та літературно-критичному тексті.

Методологія літературного критицизму. Необхідність поєднувати прийоми різних методів та адаптувати їх до потреб читаючої громади у творчій практиці літературного критика.

Змінність системи критеріїв у діяльності критика. Постійність вимог художності, естетичної вартості, новизни, громадянських чеснот у творах письменника.

Жанри літературної критики (рецензія, стаття, творчий портрет).

Предмет і завдання історії літературної критики як наукової дисципліни, що вивчає процес розвитку літературної критики: її методологію та методику аналізу художніх творів, науковий інструментарій, систему понять і термінів, жанри і стилі, рівень професійної майстерності й талант критика. Простеження певних тенденцій і перспектив розвитку національної літератури, формування теоретичних принципів нових напрямів і течій на основі вивчення маніфестів, декларацій, програмних статей, листів, літературних дискусій, типологічні зіставлення з іншими літературами, що сприяло виробленню критеріїв, стилю й етикету критики, формуванню певної „моделі світу”, концепції людини, як предмет і завдання історії літературної критики.

„Історик літературної критики зосереджує увагу на оцінках, судженнях, роздумах, висновках літературних критиків певних епох, звичайно ж, у співвіднесенні з тими художніми явищами, яких стосуються оцінки, судження, роздуми і висновки критика-попередника” [1, сс.22-23].

Фактор відсутності зримої висхідної лінії в розвитку літературної критики у працях істориків критики, що вимагає вдумливого, поглибленого вивчення явищ літературного життя на основі конкретно-історичного підходу, вміння відділяти провідне, перспективне від випадкового, несуттєвого.

Періодизація української літературної критики:

1. від зародження в лоні літературно-естетичної думки часів Київської Русі до кінця XVIII ст., коли склалися передумови та початкові форми критики;
2. від початку XIX ст. до 60-х рр. – період формування власне літературної критики на романтичній основі;
3. 70 – 90-ті рр. XIX ст. – період розвитку літературної критики реалістичного спрямування;
4. кінець XIX – поч. XX ст. – період модернізму;
5. XX – поч. XXI ст. – період постмодернізму.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: поглибити знання студентів з історії української літературної критики, з'ясування специфіки літературної критики як розділу літературознавства, осмислення літературного процесу в його системному розгляді.

Об'єкт вивчення: українська літературна критика ХІХ, ХХ, початку ХХІ століття (статті, листи, маніфести, відозви, художні тексти, що є втіленням певних літературно-естетичних програм).

Предмет вивчення: історія розвитку літературної критики ХІХ – початку ХХІ століття в Україні.

Завдання дисципліни:

1. Сформувати спеціальні знання, що визначають загальні теоретичні уявлення про критику як окрему галузь літературознавства, дають уявлення про історію розвитку української літературної критики від її зародження до сучасного етапу функціонування.
2. Прищепити навички аналізу літературно-критичних текстів.
3. З'ясувати роль літературної критики в поглибленому вивченні літератури.
4. Простежити закономірності розвитку української літературної критики у світлі сучасної наукової методології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1. основні етапи розвитку української літературної критики;
2. специфіку головних жанрів критики – статті, літературного портрету, рецензії;
3. особливості функціонування літературної критики в умовах національного поневолення України;
4. форми критицизму та методологію провідних українських критиків ХІХ – ХХІ століть

вміти:

1. аналізувати науково-критичні тексти;
2. розрізняти жанри критичних досліджень та методологію провідних українських критиків;
3. оцінити здобутки українських критиків з позицій сучасного літературознавства.

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ № 1

Зародження форм літературного критицизму в давній українській літературі. Становлення і розвиток української критики в ХІХ ст.

Змістовий модуль 1: Становлення літературної критики в перші десятиліття ХІХ ст. Літературна критика 40 – 60-х ХІХ століття

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Підручники та посібники. Зародження літературної критики в перші десятиліття ХІХ ст.

Предмет літературно-художньої критики, її суспільні завдання та естетичні функції. Зв'язки з історією та теорією літератури. Критика як частина літературознавства і як специфічний вид творчої діяльності, що поєднує в собі раціональні та емоційні начала. Методологія літературного критицизму. Жанри літературної критики (рецензія, стаття, творчий портрет). Предмет і завдання історії літературної критики як наукової дисципліни, що вивчає процес розвитку літературної критики: її методологію та методику аналізу художніх творів, науковий інструментарій, систему понять і термінів, жанри і стилі, рівень професійної майстерності й талант критика.

Форми літературного критицизму в перші десятиліття ХІХ ст. Епістолярний характер української критики цього часу. Полемічність виступів учасників літературного процесу.

Тема 2. Літературна критика 40 – 60-х років ХІХ ст. Роль Т.Шевченка в становленні та розвитку української літературної критики.

Джерела української критики, що зароджувалася в Україні на початку ХІХ ст. (давня українська література, підручники з поезики та риторики 17-18 ст., курс „Мистецтва поезики” (1705–1706) Ф.Прокоповича, художні твори – „Слово о полку Ігоревім”, твори Г.Сковороди, І.Вишенського, передмови та післямови до різних наукових видань із порадами „читальникам”, як розуміти книгу).

Перший етап розвитку української журналістики: „Харьковский Демокрит” (1818), „Украинский вестник” (1816-1819), „Украинский журнал” (1824-1825). Другий етап розвитку

української журналістики: видання в 30–40-х роках літературних альманахів і збірників („Украинский альманах”, 1831, „Утренняя звезда”, 1834, дві книги „Украинского сборника”, 1838, 1841, „Ластівка” 1841, „Сніп” 1841, „Молодик” 1843, 1844, „Южный русский сборник” 1848).

Альманах „Русалка Дністровая” (1837) та його роль у пробудженні національного-культурного життя на західноукраїнських землях.

Система літературно-естетичних поглядів Т.Шевченка, що виявилася в усій сукупності його художніх творів, щоденника, листування. Шевченкова концепція народності. Передмова до нездійсненого видання „Кобзаря” (1847). Романтичні засади літературного критицизму Т.Шевченка. Глибина і влучність його літературно-критичних оцінок. Вплив Т.Шевченка на подальший розвиток української критики. Народність, гуманізм, знання народного життя, високі морально-етичні засади письменницької праці як основні критерії Шевченкових оцінок творчості письменника.

М.Максимович, М.Костомаров, П.Куліш як центральні постаті української критики 40–60-х років. Роль Т.Шевченка в розвитку літературно-критичної думки в Україні. Невиробленість форм літературного критицизму, зловживання прийомами суб’єктивно-особистісної критики (Є.Гребінка, Г.Квітка-Основ’яненко, О.Афанасьєв-Чужбинський).

Тема 3. Літературно-критична діяльність М.Максимовича та М.Костомарова.

М.Максимович (1804 – 1871) як учений-енциклопедист – природознавець, етнограф, історик, фольклорист, філософ. Концепція української літератури як феномена, що об’єднує духовне життя українців, роз’єднаних кордонами різних держав, у розвідці М.Максимовича „О стихотворениях червонорусских” (1841), що за жанром є оглядовою статтею-рецензією.

Полемічні статті М.Максимовича („Трезвон о Квиткиной „Марусе”, „Полемическое обозрени малороссийской словесности”). Виступ проти етнографічного методу в критиці. Заперечення суб’єктивізму, перекручення фактів. Культурно-історичний метод у літературно-критичній діяльності М.Максимовича.

М.Костомаров як визначний учений-фольклорист, історик, літературознавець. Світоглядні засади вченого. М.Костомаров і Кирило-Мефодіївське товариство. Еволюція світогляду від утвердження повноцінного розвитку української мови та

літератури до слов'янофільської концепції рідної літератури „для домашнього вжитку”. Оглядова стаття „Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке” (1843) – своєрідне узагальнення здобутків української літературно-критичної думки перших десятиліть XIX ст. Високий теоретичний рівень і майстерність М.Костомарова-критика. Поєднання прийомів культурно-історичного й порівняльно-типологічного методів у його діяльності. Розробка жанрів оглядової, проблемної статті, рецензії.

Тема 4. П.Куліш як літературний критик

П.Куліш як мислитель, історик, етнограф, фольклорист. Діяльність у журналі „Основа” (1861 – 1862). Стаття „Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпилог к „Черной раде” (1857) як зразок оглядової статті полемічного звучання. Стаття „Взгляд на малороссийскую словесность по случаю выхода в свет книги „Народні оповідання Марка Вовчка” (1857). Полемічний характер статті. Зіставлення української літератури того часу з російською з точки зору сердечності творчості й глибини душевних переживань.

Полемічні статті „Характер и задачи украинской критики” (1861) та „Простонародность в украинской словесности” (1862). П.Куліш як рецензент. Гостра критика бурлескних тенденцій та графоманії в циклі „Перегляд українських книжок” (Основа, 1862).

Значення діяльності П.Куліша-критика. Вагомість його концепцій народності, оцінок творчості українських письменників, обстоювання прав рідної мови та літератури, думок про специфіку літературної критики, ролі народної творчості й національної ментальності в розвитку літератури. П.Куліш як критик романтичного напрямку. Прикмети культурно-історичного, психологічного, естетичного підходів у методології критика. Жанри оглядової, полемічної, проблемної статті, рецензії в доробку П.Куліша.

Змістовий модуль 2: Літературна критика 70 – 90-х рр. XIX століття

Тема 1. Літературна критика 70 – 90-х років XIX ст. Виступи І.Білика, Б.Грінченка, П.Грабовського

Пошевченківський період культурного життя в Наддніпрянщині (1863 – 1872) як „антракт в історії українофільства” (М.Драгоманов). Емський указ, спрямований

на знищення українського слова. Відсутність періодичної преси в Наддніпрянщині.

Роль журналу „Киевская старина” (1882 – 1906) в культурному розвитку України. Галицька періодика („Правда”, „Зоря”, „Діло”). Зародження видань нового покоління західноукраїнської інтелігенції на чолі з І.Франком („Друг”, „Громадський друг”, „Дзвін”, „Молот”). Журнал „Житє і слово”. Безцензурна українська преса (збірники та журнал „Громада”).

Літературні дискусії 70 – 90-х років (листи М.Драгоманова до журналу „Друг”, полеміка І.Франка з І.Нечуєм-Левицьким, дискусія між М.Драгомановим та Б.Грінченком із широкого кола національно-культурних проблем).

Обстоювання П.Грабовським реалізму та ідейності в літературі, її суспільного призначення. Теоретичне обґрунтування принципів народності, специфіки й завдань літературної критики. Майстерний афористичний стиль Грабовського-критика.

Здобутки української літературної критики 70 – 90-х років. Роль і значення літературних дискусій у визначенні завдань літератури. Реалістичний напрям у критиці. Культурно-історичний, біографічний, естетичний, історико-типологічний методи.

Тема 2. М.Драгоманов як літературний критик і публіцист

Життєвий шлях ученого. Викриття злочинних дій російського уряду в брошурі „Українська література, заборонена урядом російським” (1878). Концепція „чотирьох літератур” („Література російська, великоруська, українська і галицька”, „Правда”, 1873–1874). Стаття „Література російська, великоруська, українська і галицька” як зразок науково-публіцистичної критики. Заперечення М. Драгомановим традиційного розуміння народності як простонародності („Шевченко, українофіли і соціалізм”).

Розвідка „Галицько-руське письменство (Передне слово до „Повістей” Осипа Федьковича)” 1876 р. як розлогий нарис розвитку літературного життя на західноукраїнських землях. Драгоманов як рецензент. Наукова методологія Драгоманова-критика – поєднання культурно-історичного та історико-порівняльного методів. Публіцистичний характер літературно-критичних статей Драгоманова, недооцінка ним естетичного принципу аналізу. Національне та загальнолюдське („космополітичне”) в концепціях ученого.

Тема 3. Літературно-критична діяльність Івана Франка

Формування літературно-естетичних поглядів Франка в 70 – 90-х рр. Поєднання в діяльності Франка двох етапів розвитку літературно-критичної думки. Еволюція Франка від „реальної критики” до засад естопсихології.

І.Франко в „Літературно-науковому віснику” (1898 – 1906). Увага Франка до проблем розвитку критики, що виявилася уже в ранній період творчості („Поезія і її становисько в наших временах”, „Критичні письма о галицькій інтелігенції”, „Література, її завдання і найважливіші ціхи”). Франкова теорія критики в статті „Слово про критику” („Житє і слово”, 1896). Естетичний трактат „Із секретів поетичної творчості” (ЛНВ, 1898-1899). Розділ „Вступні уваги про критику” як продовження і доповнення статті „Слово про критику”.

І.Франко-шевченкознавець. Жанри літературно-критичних праць І.Франка. Майстерність Франка як літературного критика. Проникливість суджень, влучність оцінок і спостережень. Методологія Франка. Поєднання прийомів культурно-історичного методу з естетичними та психологічними підходами до аналізу художніх творів. Психобіографізм І.Франка. Порівняльно-історичні та типологічні прийоми в методології дослідника.

Франкова теорія критики. Питання про науковість критики, її взаємодію з естетикою, теорією та історією літератури. Об’єктивне і суб’єктивне в критиці, національне та загальнолюдське, традиції і новаторство, спадкоємність літературного розвитку, значення індивідуальності автора, українська література в контексті світової. Франко-критик між реалізмом і модернізмом.

МОДУЛЬ № 2

Історія української літературної критики к.ХІХ – поч. ХХІ століття

Змістовий модуль 1. Українська літературна критика доби модернізму.

Тема 1. Літературна критика кінця ХІХ – початку ХХ ст. Літературні дискусії. Літературно-критичні виступи модерністів (Б.Лепкий, О.Луцький, П.Карманський).

Нові імена в критиці. Активна діяльність О.Маковея, В.Щурата, Г.Хоткевича, М.Мочульського, А.Крушельницького,

О.Пчілки, М.Грушевського, О.Луцького, Б.Лепкого, П.Карманського, М.Сріблянського (Шаповала), М.Євшана.

Літературні програми модерністів. Дискусія між М.Вороним і Франком („Посвята Микола Вороному” до поеми „Лісова ідилія”). М.Вороний як талановитий критик (оцінки творчості Лесі Українки, Винниченка, Г.Чупринки, І.Франка), що керувався критерієм естетичної вартості творів, їх новизни з погляду літературного напрямку, стилю, глибини і краси художнього вислову.

Стаття О.Луцького „Молода Муза” (Діло, 18 листоп. 1907 р.). Нова хвиля в європейських та українській літературах, викликана змінами в філософській та естетичній думці останніх десятиліть. Популярність імен Ніцше, Ібсена, Бодлера, Метерлінка, поява в українській літературі творів О.Кобилянської. Програма „Молодої Музи” у статті О.Луцького. Дискусія навколо творчості О.Кобилянської, викликана статтею С.Єфремова „В поисках новой красоты” (1902). Виступи М.Косача, Г.Хоткевича, Лесі Українки на захист О.Кобилянської.

Тема 2. Літературно-критична діяльність Лесі Українки.

Питання про специфіку критики та українську літературну критику в епістолярній спадщині Лесі Українки (листи до О.Маковея від 9 червня 1893 р., до І.Франка від 13-14 січня 1903 р., до А.Кримського від 16 листопада 1905 р.). Оглядово-проблемні статті Лесі Українки. Типологія загальноєвропейських явищ у статтях про італійську, польську, французьку, німецьку літератури. Питання про нові тенденції української та європейської літератури у статтях „Винниченко” та „Малорусские писатели на Буковине”. Теоретичне обґрунтування концепції новоромантизму в статті „Новейшая общественная драма”. Леся Українка про явище декадансу в європейських літературах („Заметки о новейшей польской литературе”, „Два направления в новейшей итальянской литературе”).

Проблема суспільного ідеалу й літератури в статті „Утопія в белетристиці”. Визначення жанру літературної утопії. Огляд літературних утопій у світовій літературі від найдавніших часів. Поняття художньої правди в методології Лесі Українки. Теоретичні здобутки Лесі Українки в осмисленні проблем неоромантизму й модернізму, оновлення літературного процесу к.ХІХ – поч. ХХ ст., питань творчої лабораторії письменника, суб'єктивно-особистісного та загальнолюдського, тенденційності та свободи творчості, суспільного ідеалу в літературі.

Тема 3. М.Євшан як літературний критик.

М.Євшан (Федюшка) (1889 – 1919) – провідний критик журналу „Українська хата”, чия літературна програма мала самостійний, викінчений характер, власну систему поглядів на українське письменство. Біографія М.Євшана Теоретичні статті полемічного звучання: „Боротьба генерацій і українська література” (1911) та „Суспільний і артистичний елемент у творчості” (1911). Збірка статей „Під прапором мистецтва” (1910). Принципи культурно-історичної школи в поєднанні з психологічними та естетичними підходами в методології Євшана. Євшан про І.Франка. Статті „Поетична творчість Івана Франка”, „Пісня про Мойсея” та ін. Узагальнення спостережень Євшана над літературною творчістю Франка в статті „Іван Франко (Нарис його літературної діяльності)” (ЛНВ, 1913). Боротьба суспільного діяча з поетом, у якій скристалізувалася психіка Франка. Оцінка творчості Лесі Українки. Стаття „Леся Українка” (1910). Євшан про поетів українського модернізму – А.Кримського, Г.Чупринку, поетів „Молодої Музи”, прозаїків В.Винниченка та М.Коцюбинського.

Євшан як критик модерністського напрямку, що підтримував у літературі все нове, оригінальне, свіже. Вплив європейської філософії та естетики на творчість критика. Високий теоретичний рівень статей Євшана. Тонкий естетичний смак і „вміння читати”, схопити найхарактерніше у творчості митця. Методологія Євшана, поєднання в ній прийомів культурно-історичної школи з психологічними та естетичними підходами. Відсутність остаточних присудів, прагнення бачити твір у його русі, в контексті внутрішнього життя автора.

Тема 4. Літературно-критична діяльність С.Єфремова.

Життєвий шлях ученого (1876 – 1938). Політична та громадська діяльність. С.Єфремов-публіцист („Лист без конверта”). С.Єфремов – визначний шевченкознавець, коментатор і видавець творів Т.Шевченка. Стаття „Поезія всепрощення” (1912). Морально-етичний критерій у методології Єфремова. Письменник гармонійного таланту – М.Коцюбинський (стаття „Гармонійний талант” – передмова до окремого видання творів Коцюбинського 1928 р.). Еволюційний принцип дослідження в статті про Коцюбинського. Майстерність статті-передмови до збірника А.Тесленка „З книги життя” 1925 р. – „Страчене життя”. С.Єфремов як автор монографічних досліджень про І.Карпенка-Карого, І.Франка, Коцюбинського, О.Олеся.

Жанри літературно-критичних статей С.Єфремова: оглядові, полемічні статті, літературні портрети, статті-передмови. Есеїстичний стиль критика. Поєднання підходів культурно-історичної школи з психологічним аналізом, з прийомами психобіографізму та увагою до естетичних цінностей літератури. Близькість до І.Франка, М.Грушевського, О.Маковея. Увага критика до етичних аспектів творчості письменника, до діалектики особистого і загального, аналізу і синтезу, гармонії та дисгармонії внутрішнього світу митця. Культурно-історичний метод як основа літературного критицизму Єфремова. Еволюція наукової методології вченого.

Змістовий модуль 2: Літературна критика 20 – 30-х рр. ХХ ст. Розвиток літературної критики в еміграції. 60 – 80-ті рр. в історії розвитку критики. Сучасний етап розвитку літературної критики.

Тема 1. Критика 20 – 30-х років ХХ ст. М.Зеров як літературний критик.

Суспільна та літературна ситуація у 20 – 30-х рр. ХХ ст. у підрадянській Україні та на західноукраїнських землях. Винищення української інтелігенції в СРСР. М.Хвильовий як критик-полеміст. Літературна дискусія 1925–1928-х рр. Питання про шляхи розвитку української літератури в памфлетах М.Хвильового „Камо грядеши”, „Думки проти течії”, „Апологети писаризму”, „Україна чи Малоросія?”. Виступ проти шовінізму в публіцистичній статті „Наше сьогодні”. Особливості стилю М.Хвильового-публіциста. Умови розвитку літературної критики в Галичині. Літературно-критична діяльність С.Гординського, М.Рудницького, Б.-І.Антонича, Б.Кравціва та ін.

Трагічна доля М.Зерова у контексті доби Розстріляного відродження. Літературознавчі дослідження М.Зерова (курс лекцій „Українське письменство ХІХ ст.”, книга нарисів „Від Куліша до Винниченка”). Послідовність у трактуванні літератури як художнього феномену. Книга літературно-критичних статей „До джерел” (1926). Участь у літературній дискусії 1925 р. М.Зеров про письменників раннього українського модернізму – І.Франка, Лесю Українку, М.Коцюбинського, М.Черемшину. Стаття „Марко Черемшина і галицька проза” (1926) – передмова до видання збірки письменника „Село вигибає”. Проза М.Черемшини у контексті творчої діяльності „покутської трійці”. В.Стефанік, А.Мартович, М.Черемшина. Відгуки на творчість П.Тичини, В.Сосюри, М.Рильського, В.Еллана-Блакитного.

Простеження формування класичного стилю у творчості М.Рильського (стаття „Літературний шлях Максима Рильського”). Виступ проти утилітаризму в літературі (стаття „Василь Елланський”). Історизм у сприйнятті творів художньої літератури (статті „Поезія Олеся і спроба нового її трактування”, „Володимир Самійленко і український гумор”). Наукова методологія М.Зерова.

Тема 2. Літературно-критична діяльність Є.Маланюка

Літературна критика як частка культурологічної концепції Є.Маланюка, що розкривається у всій сукупності його творчості. Є.Маланюк – майстер есеїстичного письма. Публіцистична загостреність його стилю.

Концепція Т.Шевченка як романтика в серії статей Маланюка. „Ранній Шевченко” (1933). Продовження концепції романтизму Т.Шевченка в статті „До справжнього Шевченка” (1937). Є.Маланюк про П.Куліша. Проблема „поет і нація”, „поет і держава” в статті „В Кулішеву річницю”. Прийоми психологічної критики в статті, увага до особистості Куліша. Стаття „Франко незнаний” (1956). Франко – митець гетеанського типу. Обставини, що не дали поетові стати слов'янським Гете. Розкриття в статті глибини філософської проблематики творчості Франка. Стаття „До роковин Лесі Українки” (1961).

Є.Маланюк – критик-есеїст, культуролог, мислитель. Проблеми національної ментальності, провідництва, взаємин визначної особистості і нації; теоретичні аспекти питань світогляду і творчості, таємниці генія, особливостей романтизму, державницькі ідеї, проблеми читача в культурологічних та літературно-критичних працях Є.Маланюка.

Тема 3. Літературна критика діаспори (Ю.Лавріненко, Ю.Бойко, Ю.Шерех, Г.Костюк)

МУР та його значення в розвитку літературознавчої думки. Життєвий шлях та наукова діяльність Г.Костюка. Концепція наукової критики у статті „Проблеми літературної критики”. Г.Костюк-винниченкознавець. Методологія та методика аналізу в статтях „Світ Винниченкових образів та ідей”. Роль ученого у збереженні, вивченні та виданні спадщини В.Винниченка. Статті про творчість В.Петрова, В.Підмогильного, Б.Антоненка-Давидовича. Наукова методологія критика.

Життєвий шлях Ю.Лавріненка. Антологія „Розстріляне Відродження” та її роль у розвитку української літературно-критичної думки. Стаття „Література вітаїзму 1917 – 1933”.

Вивчення творчості М.Куліша, О.Довженка, О.Вишні та ін. Особливості літературного критицизму Ю.Лавріненка. Наукова методологія ученого.

Ю.Шерех як учений та літературний критик. Життєвий шлях дослідника. Стаття „Другий „заповіт” української літератури”. Ю.Шерех про символізм і неокласицизм (стаття „Поезія М.Драй-Хмари”). Наукова методологія вченого.

Ю.Бойко як літературний критик. Життєвий шлях ученого. Стаття „Микола Хвильовий”. Еволюція М.Хвильового від ідей комунізму до націоналізму. Порушення проблеми література і політика в „Одвертому листі до Юрія Шереха”. Роль літературної критики в житті. Особливості літературного критицизму Ю.Бойка.

Тема 4. Літературна критика після Другої світової війни та на сучасному етапі

Обставини літературного життя у повоєнну епоху. Шістдесятництво. „Період застою” (70-ті роки). В.Стус як літературний критик. Стаття „Феномен доби (сходження на Голгофу слави)” як літературний портрет митця – жертви „сталінізації” українського суспільства.

Літературно-критична діяльність І.Дзюби, І.Світличного, Є.Сверстюка, М.Коцюбинської.

І.Дзюба-шевченкознавець. Методологія сучасної літературної критики в Україні. Епоха постмодернізму у критиці. Критика у доробку М.Ільницького, Т.Салиги, Є.Барана та ін.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Літературно-критична діяльність М.Максимовича та М.Костомарова

1. Концепція народності в статті М.Максимовича „О стихотворениях червонорусских”:
  - а) єдність українського народу та його мови;
  - б) критика „язичія”;
  - в) оцінка „Русалки Дністрової”;
2. Полемічна стаття М.Максимовича „Трезвон о Квиткиной „Марусе””:
  - а) заперечення принципів етнографічної критики та суб’єктивізму в літературно-критичних оцінках;
  - б) Т.Шевченко і Г.Квітка-Основ’яненко в оцінці М.Максимовича;
3. Стаття М.Костомарова „Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке”:
  - а) концепція української мови;
  - б) ідея народності та її роль у творенні літератури. Використання рідної мови – потреба часу. Фольклор як джерело народної мови.
  - в) І.Котляревський та його роль у становленні української літератури. Оцінка „Енеїди” та „Наталки Полтавки”;
  - г) майстерний аналіз творчості Г.Квітки-Основ’яненка. Гуманістична ідея, емоційність, ліризм, *„верное изображение быта”, „живость и естетственность характеров”,* історизм жіночих постатей;
  - г) оцінка Т.Шевченка. *„Необыкновенное дарование”,* народність поета (*„это целый народ, говорящий устами своего поэта”*);
  - д) інші імена української літератури.
4. Романтичні засади літературного критицизму М.Максимовича та М.Костомарова (народна мова, зв’язок з фольклором, з історією України). Проблема народності як центральна у їх працях. Зародження культурно-історичного методу. Жанр оглядової статті.

Література

1. Гром’як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ ст.). – Тернопіль, 1999.

2. Максимович М. О стихотворениях червонорусских // Історія української літературної критики. Хрестоматія. – К., 1996. – Кн.1. – С.115-120.
3. Максимович М. Трезвон о Квиткиной „Марусе” // Там само. – С. 124-131.
4. Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке // Там само. – С. 194-210.
5. Костомаров М. Воспоминания о двух малярах // Там само. – С. 217-224.
6. Федченко П. Михайло Максимович // Історія української літературної критики. – К., 1988.
7. Яценко М. Микола Костомаров // Історія української літературної критики. – К., 1988.

Практичне заняття № 2

Літературно-критична діяльність Т.Шевченка і П.Куліша

1. Естетичні позиції Т.Шевченка, виражені в його творчості (поетичний вступ до „Гайдамаків”, триптих „Доля”, „Муза”, „Слава”, послання „Гоголю”, „Марку Вовчку”, „До Основ'яненка” та ін.).
2. Передмова до нездійсненого видання „Кобзаря” (1847):
  - а) Шевченкове розуміння проблеми народності;
  - б) засудження реакційного російського слов'янофільства, ворожого ставлення до ідеї розвитку самостійної української літератури;
  - в) оцінка творчості українських письменників з позицій народності;
  - г) етичні засади творчої діяльності.
3. Стаття П.Куліша „Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпilog к „Чорной раде””:
  - а) відмінність між українським та російським варіантами роману;
  - б) роль українців у збагаченні загальноросійської культури. Значення творчості М.Гоголя для зближення двох слов'янських народів та їх культур;
  - в) зміна ставлення до українського народу під впливом зацікавлення історією та фольклором України, її мовою;
  - г) значення появи Г.Квітки-Основ'яненка. Створення письменником величного образу українця. Необхідність застосування естетичних критеріїв до оцінки повістей Квітки;

- г) єдність творчої фантазії і мови. Потреба творчості рідною мовою;
  - д) поетичний геній Т.Шевченка (утвердження ідеалу народності, національно-патріотичної ідеї, народної мови);
  - е) „Епілог” як оглядова стаття. Полемічний характер праці.
4. Проблеми розвитку української літератури в „Передньому слові до громади” (1860) П.Куліша.
  5. П.Куліш як рецензент. Проблематика рецензій критика в „Основі”.
  6. Значення літературно-критичної діяльності Т.Шевченка і П.Куліша.

Література

1. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ ст.). – Тернопіль, 1999.
2. Шевченко Т. Передмова до нездійсненого видання „Кобзаря” 1847 р. // Історія української літературної критики. Хрестоматія. – К., 1996. – Кн.1. – С.345-347.
3. Шевченко Т. Поетичний вступ та „Передмова” (до „Гайдамаків”) // Там само. – С.344-345.
4. Куліш П. Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпилог к „Черной раде” // Там само. – С. 238-255.
5. Куліш П. Взгляд на малороссийскую словесность по случаю выхода в свет книги „Народні оповідання Марка Вовчка” // Там само. – С. 294-301.
6. Куліш П. Передне слово до громади // Там само. – С. 256-263.

Практичне заняття № 3

Літературно-критична діяльність І.Франка

1. І.Франко про завдання літературної критики („Слово про критику”, „Із секретів поетичної творчості”).
2. Проблематика і майстерність статей про Т.Шевченка („Тарас Шевченко”, „Шевченко і його „Заповіт”, „Шевченкова „Марія” та ін.).
3. Жанр літературного портрета в доробку І.Франка (статті „Леся Українка”, „Володимир Самійленко. Проба характеристики”).

4. І.Франко – майстер рецензії (рецензії на збірки П.Куліша, О.Олеся, В.Пачовського, А.Кримського, П.Карманського та ін.).
5. І.Франко-публіцист („Одвертий лист до галицької української молодіжи”).
6. Наукова методологія І.Франка-критика. Значення його літературно-критичної діяльності.

Література

1. Франко І. Слово про критику // Іван Франко. Зібр. тв.: У 50 т. – К., 1976-1986. – Т.30. – С. 214-218.
2. Франко І. Із секретів поетичної творчості // Там само. – Т.31. – С.45-119.
3. Франко І. Тарас Шевченко // Там само. – Т. 28. – С.112-122.
4. Франко І. Тарас Шевченко і його „Заповіт” // Там само. – Т.34. – С.386-390.
5. Франко І. Леся Українка // Там само. – Т.31. – С.254-274.
6. Франко І. Володимир Самійленко. Проба характеристики // Там само. – Т.37. – С. 193-204.
7. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодіжи // Там само. – Т. 45. – С.401-409.
8. Франко І. [Рец.] О.Олеся. З журбою радість обнялась // Там само. – Т.37. – С.224-227.

Практичне заняття № 4

Леся Українка як літературний критик

1. Листи Лесі Українки як своєрідний жанровий різновид літературної критики (листи до матері, до О.Кобилянської, А.Кримського, О.Маковея, І.Франка та ін.).
2. Наукова методологія Лесі Українки. Прийоми психологічної, естетичної, типологічної критики в статтях письменниці. „Малорусские писатели на Буковине” як зразок майстерної оглядової статті про творчість трьох західноукраїнських авторів.
3. Леся Українка про нові явища європейської та української літератур на межі ХІХ–ХХ ст. (на матеріалі статей „Новейшая общественная драма”, „Винниченко”, „Заметки о новейшей польской литературе”, „Два направления в новейшей итальянской литературе”).
4. Значення літературно-критичної діяльності Лесі Українки.

Література

1. Українка Леся. Листи до О.Маковея від 9.VI.1893 р., до І.Франка від 13-14.I.1903 р., А.Кримського від 16.XI.1905 р. // Леся Українка. Зібр.тв.: У 12 т. – К., 1976-1979. – Т.10-12.
2. Українка Леся. [Винниченко] // Історія української літературної критики. Хрестоматія. – К., 1996. – Кн.1. – С.319-337.
3. Українка Леся. Два напрямлення в новейшей итальянской літературе // Там само. – Т.8.
4. Українка Леся. Малорусские писатели на Буковине // Там само. – Т.8.
5. Українка Леся. Новейшая общественная драма // Там само. – Т.8.
6. Українка Леся. Заметки о новейшей польской літературе // Там само. – Т.8.

Практичне заняття № 5

Літературно-критична діяльність Миколи Євшана

1. Життєвий шлях критика, що „поміняв перо на зброю”.
2. Естетичні позиції М.Євшана (за статтями „Боротьба генерацій і українська література” та „Суспільний і артистичний елемент у творчості”).
3. Стаття Євшана „Іван Франко (Нарис його літературної діяльності)”:
  - а) дві сторони психіки письменника. Творча еволюція Джеджалик – Мирон – Франко;
  - б) два видання збірки „З вершин і низин”;
  - в) „Зів’яле листя” як „факт революційний” у творчій еволюції поета.
  - г) „Мій Ізмарагд” – новий етап творчого зростання І.Франка;
  - ґ) найновіша доба діяльності І.Франка (після 1898 р.);
  - д) І.Франко і літературна молодь;
  - е) проза письменника 900-х рр.
  - є) поетичні забірки 900-х років і поема „Мойсей”;
  - ж) І.Франко-перекладач;
  - з) І.Франко і галицька суспільність;
  - и) стаття „Іван Франко” як майстерний зразок літературного портрета.
4. Стаття „Леся Українка” (1913):

- а) Леся Українка і питання її „біографії”.
- б) „Екзотичний одяг” творчих задумів письменниці.
- в) Осмислення проблеми невільництва і „логіка прометеїзму”.
- г) Твори Лесі Українки – „найсильніший вислів нової національної душі після Шевченка”.
- ґ) Леся Українка як „артистичний тип”, „артистичний організм”.

Основні прикмети таланту поетеси. Дар мислення символами.

д) Майстерність статті. Влучність спостережень і висновків.

Естетичні та суспільні критерії в оцінках.

7. Особливості наукової методології М.Євшана. Значення літературно-критичної діяльності дослідника.

Література

1. Гнатюк М. Критик, що поміняв перо на зброю. Літературно-критична діяльність Миколи Євшана (Федюшки). – Львів, 1995.
2. Євшан М. Боротьба генерацій і української література // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / Упоряд. Н.Шумило. – К., 1998.
3. Євшан М. Суспільний і артистичний елемент у творчості // Там само.
4. Євшан М. Іван Франко (Нарис його літературної діяльності) // Там само.
5. Євшан М. Леся Українка (1910) // Там само.
6. Ільницький М. Творчість – це свобода духу // Дзвін. – 1994. –№ 2-3.
7. Юсип Д. Микола Євшан. Нарис життя і творчості. – Вінниця, 1994.

Практичне заняття № 6

Літературно-критична діяльність С.Єфремова

1. Життєвий шлях ученого.
2. С.Єфремов-публіцист („Лист без конверта”).
3. Методологічні засади літературного критицизму
С.Єфремова. Критерій гармонійності таланту („Поезія

- всепрощення”, „Між двома душами”, „Без синтезу”, „Гармонійний талант”, „Страчене життя”).
4. С.Єфремов і модернізм („В поисках новой красоты”, „Муза гніву і зневір'я”).
  5. Підсумки. С.Єфремов – майстер психобіографічного дослідження.

Література

1. Єфремов С. Між двома душами // С.О.Єфремов. Літературно-критичні статті. – К., 1993.
2. Єфремов С. Поезія всепрощення // Там само.
3. Єфремов С. Гармонійний талант // Там само.
4. Єфремов С. Страчене життя // Там само.
5. Єфремов С. Муза гніву та зневір'я // Там само.

Практичне заняття № 7-8

Літературна критика 20-х років ХХ ст. Діяльність М.Зерова

1. Життєвий шлях М.Зерова у контексті історії Розстріляного відродження.
2. Наукова методологія критика.
3. Позиція М.Зерова у літературній дискусії 1925 – 1928 рр. Полемічний характер циклу статей „Ad fontes”.
4. Стаття „Франко-поет”. Естетичний критерій в оцінці творчості митця.
5. Проблематика статті „Марко Черемшина і галицька проза”.
6. М.Зеров про М.Рильського (стаття „Літературний шлях Максима Рильського”). Формування класичного стилю у ліриці поета.
7. Історизм у сприйнятті творів художньої літератури (статті „Поезія Олеся і спроба її нового трактування” та „Володимир Самійленко і український гумор”).
8. Виступ М.Зерова проти утилітаризму в літературі (стаття „Василь Елланський”).
9. Значення літературно-критичної діяльності М.Зерова.

Література

1. Зеров М. Франко-поет // Зеров М. Українське письменство. – К., 2003. – С.486-515.
2. Зеров М. Леся Українка. Критико-біографічний нарис // Там само. – С.383-417.

3. Зеров М. Марко Черемшина і галицька проза // Там само. – С.474-486.
4. Зеров М. Володимир Самійленко і український гумор // Зеров М. Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т.2.
5. Зеров М. Літературний шлях Максима Рильського // Там само.
6. Зеров М. Василь Елланський // Там само.

Практичне заняття № 9

Є.Маланюк як літературний критик-есеїст

1. Культурологічна концепція Є.Маланюка („Нариси з історії нашої культури”, поезія „Невичерпальність”).
2. Є.Маланюк про Т.Шевченка:
  - а) Особливості романтизму Т.Шевченка („Ранній Шевченко”, „До справжнього Шевченка”).
  - б) Т.Шевченко в контексті української історії та культури (стаття „Шевченко – живий”).
3. Є.Маланюк про П.Куліша (стаття „В Кулішеву річницю”).
4. І.Франко та Леся Українка в інтерпретації Є.Маланюка.
  - а) Проблема „Франко і читач” („Франко незнаний”).
  - б) Франко і Т.Шевченко („Франко як явище інтелекту”).
  - в) Леся Українка як „класик”, „олімпійка”, „явище національне”.
5. Особливості літературного критицизму Є.Маланюка. Есеїстичність як ознака стилю критика. Значення літературно-критичної діяльності Є.Маланюка.

Література

1. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури // Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1995.
2. Маланюк Є. Ранній Шевченко // Там само.
3. Маланюк Є. До справжнього Шевченка // Там само.
4. Маланюк Є. Шевченко живий // Там само.
5. Маланюк Є. Франко незнаний // Там само.
6. Маланюк Є. До роковин Лесі Українки // Там само.
7. Маланюк Є. В Кулішеву річницю // Дивослово. – 1994. – № 8.

Практичне заняття № 10-11

Літературна критика вчених української діаспори

1. МУР та його значення в історії української літературної критики.
2. Життєвий шлях та наукова діяльність Г.Костюка.
3. Методологія та методика аналізу в статті Г.Костюка „Світ Винниченкових образів та ідей”.
4. Життєвий шлях Ю.Лавріненка. Антологія „Розстріляне Відродження” та її роль у розвитку української літературно-критичної думки.
5. Праця Ю.Лавріненка „Література вітаїзму 1917 – 1933”.
6. Ю.Шерех як учений та літературний критик. Життєвий шлях письменника.
7. Стаття Ю.Шереха „Другий „Заповіт” української літератури”.
8. Ю.Шерех про символізм і неокласицизм (стаття „Поезія Михайла Драй-Хмари”).
9. Ю.Бойко як літературний критик. Стаття Ю.Бойка „Микола Хвильовий”.
10. Значення діяльності критиків української діаспори.

Література

1. Баштова Н. Критик-гуманіст // Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). – Вашингтон–Київ, 2002. – С.19-32.
2. Бойко Ю. Микола Хвильовий // Бойко Ю. Вибрані твори. – К., 1992. – С.244-267.
3. Ільницький М. Мале літературне відродження (Українська повоєнна еміграційна критика) // Дивослово. – 2000. – № 4; № 11.
4. Костюк Г. Світ Винниченкових образів та ідей // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 1.
5. Лавріненко Ю. Література вітаїзму. 1917 – 1933 // Розстріляне відродження. Антологія 1917 – 1933. – К., 2002.
6. Шерех Ю. Поезія Михайла Драй-Хмари // Шерех Ю. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн.1.
7. Шерех Ю. Другий „Заповіт” української літератури // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1995. – Кн. 3.

Літературна критика повоєнного періоду та в сучасну епоху

1. Обставини літературного життя у повоєнну епоху. Шістдесятництво. „Період застою”.
2. Літературно-критична діяльність І.Дзюби, М.Коцюбинської, Є.Сверстюка, І.Світличного.
3. Стаття В.Стуса „Феномен доби (сходження на Голгофу слави)” як літературний портрет митця – жертви „сталінізації” українського суспільства.
4. Чільні постаті сучасної української літературної критики (М.Коцюбинська, М.Ільницький, Т.Салига, Є.Баран та ін.).
5. Методологія сучасної літературної критики в Україні. Епоха постмодернізму в критиці.
6. Сучасні періодичні видання та їх роль у розвитку літературної критики. Онлайн-критика. Портал „ЛітАкцент”, альманахові видання ресурсу.

Література

1. ЛітАкцент: Альманах: Сучасна література в колі твого читання. Вип.1 (3). – К., 2009; Вип.2 (4). – 2010.
2. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. – К., 2010.
3. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-ті – поч. 1970-х років). – К., 2010.
4. Самототожність письменника. До методології сучасного літературознавства. – К., 1999.
5. Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави) // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 1.
6. www.litakcent.com.ua (веб-портал критичних досліджень сучасної української та зарубіжної літератури)

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

М. Максимович

1. Максимович М. О стихотворениях червонорусских // Хрестоматія. – С.115-120.
2. Максимович М. [Полемическое обозрение малороссийской словесности] // Там само. – С. 121-124;
3. Максимович М. Трезвон о Квиткиной „Марусе” // Там само. – С. 124-131.

М.Костомаров

1. Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке // Хрестоматія. – С. 194-210.
2. Костомаров М. Воспоминания о двух малярах // Там само. – С. 217-224.
3. Костомаров М. Кобзарь Тараса Шевченко // Там само. – С. 224-230.

П.Куліш

1. Куліш П. Об отношении малороссийской словесности к общерусской. Эпилог к „Черной раде” // Хрестоматія. – С. 238-255.
2. Куліш П. Взгляд на малороссийскую словесность по случаю выхода в свет книги „Народні оповідання Марка Вовчка” // Там само. – С. 294-301.
3. Куліш П. Передне слово до громади // Там само. – С. 256-263.
4. Куліш П. Характер и задача украинской критики // Там само. – С. 263-269.
5. Куліш П. Простонародность в украинской словесности // Там само. – С.269-278.
6. Куліш П. Перегляд українських книжок // Там само. – С. 310-315.

Т.Шевченко

1. Шевченко Т. Художні твори: поетичний вступ до поеми „Гайдамаки”, „Гоголю”, „Марку Вовчку”, триптих „Доля”, „Муза”, „Слава”.
2. Шевченко Т. Передмова до нездійсненого видання „Кобзаря” 1847 р. // Хрестоматія. – С.345-347.

3. Шевченко Т. „Передмова” (до „Гайдамаків”) // Там само. – С.344-345.

М. Драгоманов

1. Драгоманов М. Література російська, великоруська, українська і галицька // Драгоманов М. Літературно-публіцистичні праці: У 2 т. – К., 1970. – Т. 1. – С. 80-220.
2. Драгоманов М. Галицько-руське письменство. Передне слово до „Повістей” Осипа Федьковича // Там само. – С. 309-348.
3. Драгоманов М. Гёте и Шекспир в переводе на украинский язык // Там само. – Т. 2. – С.145.
4. Драгоманов М. Передне слово до книжки: Іван Франко. В поті чола // Там само. – С. 297-299.

П. Грабовський

1. Грабовський П. Лист до молоді української // Грабовський П. Твори: У 2 т. – К., 1964. – Т.2. – С. 144-148.
2. Грабовський П. Дещо про творчість поетичну // Там само. – С.215-219.
3. Грабовський П. Тарас Григорьевич Шевченко // Там само. – С. 257-264.

І. Франко

1. Франко І. Слово про критику // Іван Франко. Зібр. тв.: У 50 т. – К., 1976-1986. – Т.30. – С. 214-218.
2. Франко І. Із секретів поетичної творчості // Там само. – Т.31. – С.45-119.
3. Франко І. Тарас Шевченко // Там само. – Т. 28. – С.112-122.
4. Франко І. Тарас Шевченко і його „Заповіт” // Там само. – Т.34. – С.386-390.
5. Франко І. Леся Українка // Там само. – Т.31. – С.254-274.
6. Франко І. Володимир Самійленко. Проба характеристики // Там само. – Т.37. – С. 193-204.
7. Франко І. Одвертий лист до галицької української молоді // Там само. – Т. 45. – С.401-409.
8. Франко І. [Рец.] О.Олесь. З журбою радість обнялась // Там само. – Т.37. – С.224-227.

Леся Українка

1. Українка Леся. Листи до О.Маковея від 9.VI.1893 р., до І.Франка від 13-14.I.1903 р., А.Кримського від 16.XI.1905 р.

- // Леся Українка. Зібр.тв.: У 12 т. – К., 1976-1979. – Т.10-12.
2. Українка Леся. Малорусские писатели на Буковине // Там само. – Т.8.
  3. Українка Леся. Новейшая общественная драма // Там само. – Т.8.
  4. Українка Леся. Заметки о новейшей польской литературе // Там само. – Т.8.

М.Євшан

1. Євшан М. Боротьба генерацій і української література // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / Упоряд. Н.Шумило. – К., 1998.
2. Євшан М. Суспільний і артистичний елемент у творчості // Там само.
3. Євшан М. Іван Франко (Нарис його літературної діяльності) // Там само.
4. Євшан М. Леся Українка (1910) // Там само.

С.Єфремов

1. Єфремов С. Між двома душами // С.О.Єфремов. Літературно-критичні статті. – К., 1993.
2. Єфремов С. Поезія всепрощення // Там само.
3. Єфремов С. Гармонійний талант // Там само.
4. Єфремов С. Страчене життя // Там само.
5. Єфремов С. Муза гніву та зневір'я // Там само.

М.Зеров

1. Зеров М. Франко-поет // Зеров М. Українське письменство. – К., 2003. – С.486-515.
2. Зеров М. Леся Українка. Критико-біографічний нарис // Там само. – С.383-417.
3. Зеров М. Марко Черемшина і галицька проза // Там само. – С.474-486.
4. Зеров М. Володимир Самійленко і український гумор // Зеров М. Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т.2.
5. Зеров М. Літературний шлях Максима Рильського // Там само.
6. Зеров М. Василь Елланський // Там само.

Є.Маланюк

1. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури // Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1995.

2. Маланюк Є. Ранній Шевченко // Там само.
3. Маланюк Є. До справжнього Шевченка // Там само.
4. Маланюк Є. Шевченко живий // Там само.
5. Маланюк Є. Франко незаний // Там само.
6. Маланюк Є. До роковин Лесі Українки // Там само.
7. Маланюк Є. В Кулішеву річницю // Дивослово. – 1994. – № 8.

Г.Костюк

Костюк Г. Світ Винниченкових образів та ідей // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 1.

Ю.Лавріненко

Лавріненко Ю. Література вітаїзму. 1917 – 1933 // Розстріляне відродження. Антологія 1917 – 1933. – К., 2002.

Ю.Бойко

Бойко Ю. Микола Хвильовий // Бойко Ю. Вибрані твори. – К., 1992. – С.244-267.

Ю.Шерех

1. Шерех Ю. Поезія Михайла Драй-Хмари // Шерех Ю. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 1.
2. Шерех Ю. Другий „Заповіт” української літератури // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 1.

В.Стус

Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави) // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. – К., 1994. – Кн. 1. (або повне видання праці: Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави). – К., 1993)

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Хто був першим українським професійним критиком?
  - а) П.Грабовський
  - б) Є.Маланюк
  - в) П.Куліш
  - г) М.Максимович
  - д) Ю.Лавріненко
2. *„...Критика ніколи не була керманічем для літературної творчості, а завсігди шкутильгала за нею, обчислювала готові вже здобутки, пояснювала їх..., популяризувала для широкої публіки”*. Чиє це висловлювання?
  - а) Т.Шевченка
  - б) П.Куліша
  - в) І.Франка
  - г) О.Маковея
  - д) В.Стефаника
3. Творчість європейських письменників Г. Д’Анунціо та Ади Негрі стала об’єктом дослідження Лесі Українки у статті:
  - а) „Заметки о новейшей польской литературе”
  - б) „Два направления в новейшей итальянской литературе”
  - в) „Новейшая общественная драма”
  - г) „Винниченко”
  - д) „Утопія в белетристиці”
4. Хто автор полемічної статті „Трезвон о Квиткиной „Марусе””?
  - а) М.Максимович
  - б) Т.Шевченко
  - в) П.Куліш
  - г) І.Франко
  - д) Леся Українка
5. За жанром стаття І.Франка „Леся Українка” – це
  - а) літературний огляд
  - б) рецензія
  - в) вступна стаття
  - г) літературний портрет
  - д) відгук
6. У статті „Трезвон о Квиткиной „Марусе” М.Максимович полемізує з
  - а) М.Костомаровим
  - б) І.Срезневським
  - в) Г.Квіткою-Основ’яненком

- г) П.Кулішем
д) Т.Шевченком
7. Творчість яких західноукраїнських письменників є об'єктом дослідження у статті Лесі Українки „Малорусские писатели на Буковине”?
- а) М.Шашкевича, Я.Головацького, І.Вагилевича
б) І.Франка, О.Маковея, М.Павлика
в) І.Франка, Т.Бордуляка, В.Стефаніка
г) О.Кобилянської, В.Стефаніка, А.Мартовича
д) О.-Ю.Федьковича, О.Кобилянської, В.Стефаніка
8. У статті „О стихотворениях червонорусских” М.Максимович аналізує діяльність
- а) Харківської школи романтиків
б) „Руської трійці”
в) Т.Шевченка
г) М.Костомарова
д) Кирило-Мефодіївського братства
9. *„Найвищі ідеї, найрадикальніші думки його доби зливаються в Шевченковій поезії нероздільно з народним змістом. Він є немов великий факел з українського воску, що світиться найяснішим і найчистішим вогнем європейського поступу, факел, що освітлює весь новітній розвиток української літератури”.* Це твердження І.Франко висловив у статті:
- а) „Темне царство”
б) „Тарас Шевченко”
в) „Шевченкова „Марія”
г) „Тарас Шевченко і його „Заповіт”
д) „Із секретів поетичної творчості”
10. Хто з діаспорних критиків заклав основи наукового винниченкознавства?
- а) Ю.Лавріненко б) Є.Маланюк
в) Ю.Бойко г) Г.Костюк д) Ю.Шерех
11. М.Максимович був упорядником та автором передмови до видання
- а) „Ластівка”
б) „Утренняя звезда”
в) „Сніп”
г) „Малоросийские песни”
д) „Кобзар”
12. Про Лесю Українку як „артистичний тип”, „артистичний організм”, про її „дар мислення символами” писав критик

- а) І.Франко
  - б) М.Євшан
  - в) Є.Маланюк
  - г) Ю.Шерех
  - д) В.Стус
13. Хто з українських учених викрив злочинні дії російського уряду в брошурі „Українська література, заборонена урядом російським” (1878)?
- а) Є.Маланюк
  - б) М.Драгоманов
  - в) І.Франко
  - г) М.Зеров
  - д) Леся Українка
14. Дар „ліричного квітування” М.Зеров помітив у
- а) Леся Мартовича
  - б) П.Куліша
  - в) І.Франка
  - г) М.Черемшини
  - д) В.Стефаніка
15. Висловом „без синтезу” С.Єфремов характеризував творчість
- а) Т.Шевченка
  - б) П.Куліша
  - в) І.Франка
  - г) О.Маковея
  - д) В.Стефаніка
16. Автором праць „Слов’янська міфологія”, „Дві руські народності” є
- а) Є.Маланюк
  - б) М.Максимович
  - в) І.Франко
  - г) М.Зеров
  - д) М.Костомаров
17. Хто з критиків, здійснивши огляд творчості І.Котляревського, Г.Квітки-Основ’яненка, Є.Гребінки, А.Метлинського, раннього Т.Шевченка, прийшов до таких висновків: *„Литература, считающая в себе такие творения, не может быть ничтожною: при малом количестве своих произведений она счастлива, если может похвалиться такими, в которых видно ... истинное изображение своего, родного, со всем отпечатком национального характера...”*:
- а) П.Куліш

- б) С.Єфремов
  - в) Т.Шевченко
  - г) М.Костомаров
  - д) М.Максимович
18. Автором статей „Ранній Шевченко”, „До справжнього Шевченка” є
- а) Є.Маланюк
  - б) Ю.Лавріненко
  - в) І.Франко
  - г) М.Зеров
  - д) Ю.Шерех
19. Хто автор висловлювання: *„Щоб знати людей, то треба пожити з ними. А щоб їх списувати, то треба самому стати чоловіком, а не марнотрателем чорнила і паперу”*?
- а) П.Куліш
  - б) С.Єфремов
  - в) Т.Шевченко
  - г) Є.Маланюк
  - д) М.Максимович
20. У статті „Винниченко” Леся Українка назвала письменника представником:
- а) новоромантизму
  - б) імпресіонізму
  - в) реалізму
  - г) символізму
  - д) експресіонізму
21. З яким журналом початку ХХ ст. пов’язана літературно-критична діяльність М.Євшана?
- а) „Киевская старина”
  - б) „Зоря”
  - в) „Дзвін”
  - г) „Житє і слово”
  - д) „Українська хата”
22. Вимога шукати в творах письменника *„певної освіти загальнолюдської, тверезого цілокупного світогляду громадського і потрібного розуміння ваги та цілей діяльності поетичної”* належить
- а) П.Кулішу
  - б) Т.Шевченку
  - в) М.Драгоманову
  - г) П.Грабовському
  - д) І.Франку

23. Про кого з українських письменників М.Костомаров писав: „*Это целый народ, говорящий устами своего поэта*”:
- а) про Т.Шевченка
  - б) про П.Куліша
  - в) про Г.Квітку-Основ'яненка
  - г) про О.Афанасьєва-Чужбинського
  - д) про А.Метлинського
24. Хто автор статей „Поезія всепрощення”, „Між двома душами”, „Без синтезу”, „Гармонійний талант”?
- а) І.Франко
  - б) М.Драгоманов
  - в) С.Єфремов
  - г) Ю.Шерех
  - д) Є.Маланюк
25. Федькович „почав малювати життя гуцульського селянина так, як Тургенєв – великоруського, Квітка і Марко Вовчок – українського, Ауєрбах – німецького, Жорж Санд – французького”. Хто автор цього висловлювання?
- а) І.Франко
  - б) Леся Українка
  - в) С.Єфремов
  - г) Ю.Шерех
  - д) М.Драгоманов
26. Хто був автором визначення етапів творчої еволюції письменника „Джеджалик – Мирон – Франко”?
- а) М.Драгоманов
  - б) М.Євшан
  - в) М.Зеров
  - г) Ю.Бойко
  - д) Є.Маланюк
27. Критичні виступи М.Максимовича, М.Костомарова є зразками
- а) реалістичної критики
  - б) критики доби модернізму
  - в) романтичної критики
  - г) народницької критики
  - д) критики 20 – 30-х рр. ХХ ст.
28. Кому належить визначення: завдання критика – „*мову чуття перекласти на мову розуму*”?
- а) І.Франкові
  - б) М.Драгоманову
  - в) С.Єфремову
  - г) Ю.Шереху

- д) Є.Маланюкові
29. Лесю Українку як „класика”, „олімпійку”, „явище національне” характеризував
- а) М.Зеров
  - б) М.Євшан
  - в) Є.Маланюк
  - г) Ю.Шерех
  - д) Ю.Лавріненко
30. Автором концепції „національно-органічного стилю” в українській літературі є
- а) Ю.Бойко
  - б) Є.Маланюк
  - в) Ю.Лавріненко
  - г) Ю.Шерех
  - д) Г.Костюк
31. Куліш – *„то була передусім Велика Пристрасть”*. Куліш – культурник, але не аполітичний, а політично свідомий. Куліш – державник. Такі тези у статті „В Кулішеву річницю” висловив:
- а) Ю.Бойко
  - б) М.Євшан
  - в) Ю.Лавріненко
  - г) І.Франко
  - д) Є.Маланюк
32. Хто з названих критиків НЕ належить до українських учених-емігрантів:
- а) Ю.Бойко
  - б) М.Євшан
  - в) Ю.Лавріненко
  - г) Ю.Шерех
  - д) Г.Костюк
33. Про Лесю Українку як „поетку українського рісорджіменту” писав
- а) Ю.Бойко
  - б) Є.Маланюк
  - в) І.Франко
  - г) Ю.Шерех
  - д) Д.Донцов
34. Автором ґрунтовних досліджень „Матеріали до життєписі Осипа Юрія Гординського Федьковича”, „Життєпис Осипа Юрія Гординського-Федьковича” є
- а) Леся Українка
  - б) М.Драгоманов

- в) О.Маковей
  - г) М.Євшан
  - д) І.Франко
35. Стаття Ю.Шереха „Другий „Заповіт” української літератури” присвячена дослідженню
- а) поеми Шевченка „Кавказ”
  - б) драматичної поеми Лесі Українка „Бояриня”
  - в) лірики О.Олеся
  - г) поеми І.Франка „Мойсей”
  - д) лірики М.Вороного
36. У статті „Феномен доби (сходження на Голгофу слави)” В.Стус аналізує творчість
- а) М.Рильського
  - б) В.Сосюри
  - в) М.Зерова
  - г) М.Драй-Хмари
  - д) П.Тичини
37. Хто видав антологію „Розстріляне Відродження”?
- а) Ю.Бойко
  - б) Є.Маланюк
  - в) Ю.Лавріненко
  - г) Ю.Шерех
  - д) Г.Костюк
38. Про чії твори М.Євшан писав, що це – *„найсильніший вислів нової національної душі після Шевченка”*?
- а) І.Франка
  - б) Панаса Мирного
  - в) Лесі Українки
  - г) В.Стефаніка
  - д) М.Вороного
39. Літературна критика *„мусить бути не догматичною, а аналітичною, не дедуктивною, а індуктивною. Супроти літературного твору критик не суддя, не Зевс-громовержець, а тямущий справознавець”*. Чия це думка?
- а) М.Костомарова
  - б) І.Франка
  - в) Лесі Українки
  - г) М.Зерова
  - д) Є.Маланюка
40. Хто автор статей „Франко незнаний” і „Франко як явище інтелекту”?
- а) Є.Маланюк
  - б) М.Зеров

- в) М.Драй-Хмара
 г) Ю.Бойко
 д) Ю.Лавріненко
41. Розвідка „О стихотворениях червонорусских” М.Максимовича за жанром – це
 а) літературний портрет
 б) рецензія
 в) оглядова стаття-рецензія
 г) літературний огляд
 д) памфлет
42. Ю.Лавріненко у статті „Література вітаїзму. 1917 – 1933” обґрунтовує концепцію:
 а) неоромантизму
 б) неокласицизму
 в) необароко
 г) експресіонізму
 д) екзистенціалізму
43. „Темне царство” – це стаття І.Франка, присвячена дослідженню творчості
 а) Ю.Федьковича
 б) Т.Шевченка
 в) Марка Вовчка
 г) І.Нечуя-Левицького
 д) Панаса Мирного
44. Про кого С.Єфремов писав, що це – *„велика людина з великим серцем, яка поєднувала в собі незламну моральну силу з дитячою лагідністю і здатністю прощати”*; *„... єдина між поетами всіх країн і часів надзвичайно цільна людина, душа якої не знала хитань та компромісів, вірила в правду й надіялась на її перемогу в житті, особистого лиха не пам’ятаючи”*?
 а) про М.Костомарова
 б) про Т.Шевченка
 в) про Марка Вовчка
 г) про П.Куліша
 д) про Панаса Мирного
45. Стаття „Утопія в белетристиці”, в якій простежується розвиток жанру утопії у світовій літературі, належить:
 а) І.Франкові
 б) О.Маковою
 в) М.Драгоманову
 г) М.Євшану
 д) Лесі Українці

46. Проти утилітаризму в поезії (стаття „Василь Елланський”) виступав:
- Є.Маланюк
  - М.Зеров
  - М.Драй-Хмара
  - Ю.Бойко
  - Ю.Лавріненко
47. Укажіть автора поданого висловлювання: *„У страшну добу сталінських репресій одних письменників розстріляли, других – зіслали в концтабори, третіх розтлили. Тичину репресували визнанням. Покара славою – одна з найновіших і найефективніших форм боротьби з мистецтвом”:*
- Є.Маланюк
  - В.Стус
  - М.Ільницький
  - Ю.Бойко
  - Є.Баран
48. Відсутність боротьби поколінь в українській літературі; виступ проти „українофілів” (М.Сумцов, С.Єфремов), які нібито ототожнюють завдання літератури і публіцистики та політики, виявляють „заскорузлість думки” та утилітаризм – це основні тези статті М.Євшана:
- „Під прапором Мистецтва”
  - „ Суспільний і артистичний елемент у творчості”
  - „ Іван Франко (Нарис його літературної діяльності)”
  - „Леся Українка”
  - „Боротьба генерацій і української література”
49. За Єфремовим, глибокий психолог і „*гострий аналітик життєвих явищ*”, що володіє і даром синтезу, дає „*синтетичні образи вищої краси*” – це
- Є.Маланюк
  - М.Коцюбинський
  - П.Куліш
  - А.Тесленко
  - І.Франко
50. У чиєму доробку значне місце займає епістолярна критика?
- І.Франка
  - О.Маковея
  - М.Драгоманова
  - М.Євшана
  - Лесі Українк

**Комплекс контрольних питань до іспиту з курсу
„Історія української літературної критики”**

1. Предмет і функції літературної критики.
2. Предмет і завдання курсу історії української літературної критики.
3. Методологія літературного критицизму.
4. Жанри української літературної критики.
5. Жанр рецензії в українській критиці (виступи П.Куліша, М.Драгоманова, І.Франка).
6. Особливості розвитку літературної критики в умовах національної бездержавності.
7. Зародження та форми літературного критицизму перших десятиліть ХІХ століття.
8. М.Гоголь в українській критиці.
9. Проблема народності в українській критиці першої половини ХІХ ст.
10. Полемічні виступи М.Костомарова, Т.Шевченка, П.Куліша проти шовіністичної російської критики.
11. М.Максимович як літературний критик.
12. Жанр полемічної статті в доробку М.Максимовича.
13. Літературно-критична діяльність М.Костомарова.
14. „Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке” М.Костомарова як перша оглядова стаття в українській критиці.
15. Відображення естетичних концепцій Т.Шевченка в його художній творчості.
16. Шевченкова концепція народності літератури.
17. „Передмова” Т.Шевченка до нездійсненого видання „Кобзаря” 1847 р. як зразок концептуальної статті оглядового характеру.
18. Літературно-критична діяльність П.Куліша. Науковий метод Куліша-критика.
19. Жанри і проблематика літературно-критичних праць П.Куліша.
20. Жанр оглядової статті в літературно-критичній спадщині П.Куліша.
21. Концепція розвитку української літератури в статті П.Куліша „Взгляд на малороссийскую словесность по случаю выхода в свет книги „Народні оповідання” Марка Вовчка” та „Передньому слові до громади” (альманах „Хата”).
22. Стаття П.Куліша „Об отношении малороссийской словесности к общерусской (Эпилог к „Черной раде”)”.

23. П.Грабовський як літературний критик.
24. П.Грабовський про завдання критики в статті „Децо про творчість поетичну”.
25. П.Грабовський як публіцист („Лист до молоді української”).
26. М.Драгоманов як літературний критик та публіцист.
27. Стаття М.Драгоманова „Про галицько-руське письменство”.
28. М.Драгоманов про І.Франка.
29. Літературні дискусії 70-90-х рр. ХІХ ст. (листи М.Драгоманова до журналу „Друг”, полеміка І.Франка з І.Нечуєм-Левицьким, „діалоги про українську національну справу”).
30. Загальні тенденції розвитку літературної критики кінця ХІХ – початку ХХ ст.
31. Літературні дискусії початку ХХ ст.
32. Методологія літературно-критичних праць І.Франка.
33. Жанри літературно-критичних праць І.Франка.
34. І.Франко про методи і завдання літературної критики.
35. Стаття І.Франка „Слово про критику”.
36. „Вступні уваги про критику” в трактаті І.Франка „Із секретів поетичної творчості”.
37. І.Франко про Т.Шевченка.
38. І.Франко як майстер літературного портрета (ст. „Леся Українка”).
39. І.Франко про ідейність та тенденційність у літературі (за статтею „Леся Українка”).
40. І.Франко як майстер літературного портрета (ст. „Володимир Самійленко. Проба характеристики”).
41. Проблематика статей Лесі Українки.
42. Епістолярна критика Лесі Українки.
43. Проблеми розвитку української літератури в статті Лесі Українки „Малорусские писатели на Буковине”.
44. Концепція новоромантизму Лесі Українки.
45. Літературно-критичні концепції модерністів.
46. Життєвий шлях та літературно-критична діяльність М.Євшана.
47. Естетичні позиції та методологія М.Євшана-критика.
48. Жанр полемічної статті у літературно-критичних працях М.Євшана („Боротьба генерацій і українська література”).
49. М.Євшан про І.Франка.
50. М.Євшан про Лесю Українку.

51. Життєвий шлях і наукова та літературно-критична діяльність С.Єфремова.
52. Наукова методологія С.Єфремова.
53. С.Єфремов про Т.Шевченка і П.Куліша.
54. С.Єфремов про О.Олеся.
55. Концепція „гармонійного” та „дисгармонійного” таланту в літературно-критичній діяльності С.Єфремова.
56. С.Єфремов про М.Коцюбинського та А.Тесленка.
57. С.Єфремов і модерністи.
58. Основні тенденції розвитку літературної критики 20-30-х рр. ХХ ст.
59. Життєвий шлях та літературно-критична діяльність М.Зерова.
60. Наукова методологія М.Зерова. Проблематика літературно-критичних статей критика.
61. М.Зеров про І.Франка.
62. М.Зеров про В.Сосюру та М.Рильського.
63. Виступ М.Зерова проти утилітаризму в літературі (стаття „Василь Елланський”).
64. Стаття М.Зерова „Володимир Самійленко і український гумор”.
65. Літературно-критична діяльність Є.Маланюка. Есеїстичність як особливість стилю критика.
66. Є.Маланюк про Т.Шевченка.
67. Стаття Є.Маланюка „Ранній Шевченко”.
68. Стаття Є.Маланюка „Шевченко живий”.
69. Є.Маланюк про П.Куліша.
70. Є.Маланюк про І.Франка.
71. Є.Маланюк про Леся Українку.
72. Літературно-критична та видавнича діяльність Ю.Лавріненка.
73. Стаття Ю.Лавріненка „Література вітаїзму 1917 – 1933”.
74. Значення антології Ю.Лавріненка „Розстріляне відродження”.
75. Г.Костюк як літературний критик.
76. Літературно-критична діяльність Ю.Шереха.
77. Ю.Шерех про поему І.Франка „Мойсей” як другий „Заповіт” української літератури.
78. Ю.Бойко як літературний критик.
79. В.Стус про творчість П.Тичини як феномен доби.
80. Письменники минулого (Т.Шевченко, І.Франко, Леся Українка) в оцінках сучасних критиків.

ЛІТЕРАТУРА

I. Підручники, посібники

1. Бернштейн М. Журналістика і критика // Історія української літератури: У 8 т. – К., 1969. – Т.4. – Кн.1. Література 70 – 90-х років XIX ст.
2. Історія української літературної критики. Дожовтневий період / Відпов. редактор П.М.Федченко. – К.: Наукова думка, 1988.
3. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: У 3 кн. / За ред. П.М.Федченка. – К.: Либідь. – Кн.1., 1996; кн. 2. – 1998.
4. Історія української літературної критики: Методичні матеріали / Упоряд. І.Михайлин. – Х., 1993.
5. Гнатюк М. Теоретико-естетичні пошуки в українському літературознавстві кінця XIX – початку XX ст. // Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / За ред. О.Гнідан. – К., 2005. – Кн.1.
6. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.). – Тернопіль, 1999.
7. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики. Навч. посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010.
8. Погребенник Ф. Критика і журналістика // Історія української літератури: У 8 т. – К., 1968. – Т.5. Література початку XX ст.
9. Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років: Хрестоматія / А.Т.Сеник (Ред.). – Львів, 2002. – Т.1, 2.
10. Хропко П. Становлення нової української літератури в контексті національного відродження. Літературно-критична і теоретична думка // Історія української літератури. Перші десятиріччя XIX століття: Підручник. – К., 1992.
11. Яценко М. Література перших десятиріч XIX ст. // Історія української літератури XIX ст.: У 2 кн. / За ред. М.Жулинського. – К., 2005. – Кн.1.

II. Монографії, статті

1. Баган О. Вічний будитель нації (До 125-ї річниці від дня народження Дмитра Донцова) // Дивослово. – 2008. – № 9.
2. Баган О. Місія неокласики (До історії формування естетичної концепції Миколи Зерова) // Зеров М.

- Українське письменство XIX віку. Від Куліша до Винниченка: Лекції, нариси, статті. – Дрогобич, 2007.
3. Бартко О. М. Шаповал та інші критики в „Українській хаті” // Слово і час. – 1997. – № 5-6. – С.30-36.
  4. Баштова Н. Критик-гуманіст // Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). – Вашингтон–Київ, 2002. – С.19-32.
  5. Баштова Н. Національна ідентичність та „пролетарське” перетворення дійсності (критична діяльність Г.Костюка доеміграційного періоду) // Слово і час. – 2002. – № 2. – С.70-75.
  6. Баштова Н. Одержимий літературою (Григорій Костюк) // Слово і час. – 2002. – № 10.
  7. Б.Грінченко – М.Драгоманов. Діалоги про українську національну справу. – К., 1994.
  8. Бернштейн М. Журнал „Основа” і український літературний процес кінця 50 – 60-х років XIX ст. – К., 1959.
  9. Бернштейн М. Українська літературна критика 50–70-х рр. XIX ст. – К., 1959.
  10. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. – К., 1998.
  11. Білецький Л. Основи української літературної критики // Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років. Хрестоматія. Т.2. – Львів, 2002. – С.149-157.
  12. Бойко Ю. Літературознавча та літературно-критична методологія Сергія Єфремова // Юрій Бойко. Вибрані праці. – К., 1992. – С.182-203.
  13. Бурлака Г. Літературно-критична спадщина Михайла Грушевського: джерелознавчі знахідки // Слово і час. – 2008. – № 6.
  14. Бурлака Г. Співпраця Михайла Грушевського та Осипа Маковея в перші роки видання „Літературно-наукового вісника” // Слово і час. – 2004. – № 5.
  15. Буторіна Н. Український аспект літературознавчих студій Миколи Костомарова // Дивослово. – 2005. – № 7.
  16. Брайчевський М. В.П.Петров – учений-універсал // Слово і час. – 2002. – №10.
  17. Брюгген В. Близький берег долі: Літературна критика. – К., 1981.
  18. Брюховецький В. Микола Зеров. Літературно-критичний нарис. – К., 1990.
  19. Брюховецький В. Силове поле критики: Літературно-критичні статті. – К., 1984.

20. Брюховецький В. Специфіка і функції літературно-критичної діяльності. – К., 1986.
21. Відоняк Н. Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко і часопис „Основа” // Дивослово. – 2004. – № 12.
22. Владимірова В. За суворим критерієм „народного духу” (давня і нова українська література в оцінці Пантелеймона Куліша) // Слово і час. – 2000. – № 12.
23. Войтюк А. Літературознавчі концепції Івана Франка. – Львів, 1981.
24. Волосова О. Концепція національно-органічних стилів Ю.Шереха (Шевельова) // Вісник Харківського університету. – 1999. – № 426.
25. Галич О. Літературознавчі студії Григорія Костюка доби еміграції // Сучасний погляд на літературу. Науковий збірник. Пам'яті академіка Петра Хропка. – К., 2004.
26. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури. Навч. посібник. – К., 2011.
27. Гнатюк М. Критик, що поміняв перо на зброю. Літературно-критична діяльність Миколи Євшана (Федюшки). – Львів, 1995.
28. Гнатюк М.І. Літературознавчі концепції в Україні II пол. XIX – початку XX ст. – Львів, 2002.
29. Гнатюк М. Теоретико-естетичні пошуки в українському літературознавстві кінця XIX – початку XX ст. // Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / За ред. О.Гнідан. – К., 2005. – Кн.1.
30. Гнідан О. Сергій Олександрович Єфремов // Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. / За ред. О.Гнідан. – К., 2005. – Кн.1.
31. Голобородько Я. Інтелектуальні портали Михайла Драгоманова // Слово і час. – 2011. – № 9.
32. Гординський Я. Праці про історію післявоєнної літературної критики // Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років. Хрестоматія. Т.2. – Львів, 2002. – С.65-73.
33. Державин В. Література і літературознавство. Вибрані теоретичні та літературно-критичні праці. – Івано-Франківськ, 2005.
34. Донцов Д. Два антагоністи (П.Куліш і Т.Шевченко) // Дивослово. – 2006. – № 4.
35. Донцов Д. Літературна есеїстика. – Дрогобич, 2009.
36. Дорошенко І. Іван Франко – літературний критик. – Львів, 1966.

37. Дорошенко І. Франко-критик і естопсихологія // Українське літературознавство. – 1966. – № 1.
38. Драгоманов М. Літературно-публіцистичні праці: У 2-х тт. – К., 1970.
39. Драй-Хмара М. Літературно-наукова спадщина. – К., 2002.
40. Дунай П. Аналітична модель критичної рецепції Андрія Ніковського у розвідці „Екзотичність сюжету і драматизм у творах Лесі Українки” // Леся Українка і сучасність: Зб. наук. праць. – Луцьк, 2006. – Т.ІІІ.
41. Енциклопедія постмодернізму. – К., 2003.
42. Єфремов С. Максимович в історії української самосвідомості // С.О.Єфремов. Літературно-критичні статті. – К., 1993. – С.318-321.
43. Єфремов С. Літературно-критичні статті. – К., 1993.
44. Жулинський М. Літописець „несамовитої доби” // Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). – Вашингтон–Київ, 2002. – С.5-18.
45. Жулинський М. Юрій Лавріненко: творення сили національного відродження // Слово і час. – 2005. – № 12. – С.3-8.
46. Загоруйко Н. Літературознавча концепція Івана Світличного та літературна критика (на матеріалі епістолярної спадщини дисидента) // Слово і час. – 2012. – № 5.
47. Зборовська Н. Літературний процес і завдання критики // Слово і час. – 2004. – № 4.
48. Іванишин П. Критика і метакритика як осмислення літературності. – К., 2012.
49. Іван Франко у критиці: західноукраїнська рецепція 20 – 30-х років ХХ ст. – Львів, 2010.
50. Івашко В. Микола Зеров і літературна дискусія (1925–1928) // Слово і час. – 1990. – № 4. – С.18-27.
51. Івашків В. Художня, літературознавча і фольклористична парадигма ранньої творчості Пантелеймона Куліша. – Львів, 2009.
52. Ільницький М. Критика і критерії. Літературно-критична думка в Західній Україні 20–30-х рр. ХХ ст. – Львів, 1998.
53. Ільницький М. Еміграційне шевченкознавство // Слово і час. – 2012. – № 4.
54. Ільницький М. Лицар критичних турнірів: Микола Євшан (Федюшка) // Слово і час. – 1995. – № 7. – С.11-12.

55. Ільницький М. Лицарський турнір за літературу (Сучасний коментар до полеміки між С. Єфремовим та М. Євшаном) // Дивослово. – 2003. – № 9.
56. Ільницький М. Мале літературне відродження (Українська повоєнна еміграційна критика) // Дивослово. – 2000. – № 4.
57. Ільницький М. Об'єднані словом (Українська повоєнна еміграційна критика) // Дивослово. – 2000. – № 11.
58. Ільницький М. Творчість – це свобода духу: Микола Євшан – літературний критик // Дзвін. – 1994. – № 2-3. – С.152-160.
59. Квіт С. Наш Драгоманов // Дивослово. – 2001. – № 10.
60. Київські неокласики / Упор. Віра Агеєва. – К., 2003.
61. Клочек Г. Трактат Івана Франка „Із секретів поетичної творчості” як предтеча української рецептивної поезики // Слово і час. – 2007. – № 4. – С.39-45.
62. Ковалів Ю. І. Літературна дискусія 1925–1928 рр. – К., 1990.
63. Козак С. Михайло Максимович – основоположник романтизму в Україні // Слово і час. – 2004. – № 9.
64. Козачок Я. Українська ідея: з вузької стежки на широку дорогу (Художня і науково-публіцистична творчість Миколи Костомарова): Монографія. – К., 2004.
65. Костомаров М. Слов'янська міфологія. Вибрані праці з фольклористики і літературознавства. – К., 1994.
66. Костюк Г. Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі). – Вашингтон–Київ, 2002.
67. Кузьменко В. Епістолярна критика Лесі Українки // Леся Українка і сучасність. Збірник наук.праць. – Луцьк, 2003. – С.15-20.
68. Куца О. Іван Франко проти теорії літератури „для домашнього вжитку” // Українське літературознавство. – 1990. – Вип.56.
69. Куца О. Михайло Драгоманов і розвиток української літератури у другій половині ХІХ ст. – Тернопіль, 1995.
70. Кучма Н. Стан і функціонування літературної критики в Західній Україні 20 – 30-х рр. ХХ ст. – Львів, 1999.
71. Лещенко П. „Харьковский Демокрит” // Радянське літературознавство. – 1957. – № 4.
72. Ліпницька І. Духовна спадкоємність: М.Драгоманов і С.Єфремов // Дивослово. – 2008. – № 8.
73. ЛітАкцент: Альманах: Сучасна література в колі твого читання. Вип.1 (3). – К., 2009; Вип.2 (4). – 2010.

74. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. – К., 2012.
75. Лупейко О. З першого покоління огню (Штрихи до портрета Микити Шаповала) // Українська мова і література в школі. – 1993. – № 2.
76. Луцій С. Юрій Лавріненко – дослідник „Розстріляного відродження” // Слово і час. – 2005. – № 5. – С.3-9.
77. Маковей О. Життєпис Осипа Юрія Гординського-Федьковича / За ред. Б.Мельничука, Л.М.Ковалець, О.В.Добржанського, К.М.Лук'янюка. – Чернівці, 2005.
78. Марко В. „Лісова пісня”: взаємодія цінностей // Дивослово. – 2011. – № 2.
79. Мельник Я. М.Грушевський і літературно-критична думка в Галичині наприкінці ХІХ – поч. ХХ ст. // Михайло Грушевський і Західна Україна. – Львів, 1995.
80. Мицан М. Шляхи розвитку української літературної критики періоду раннього етапу українського модернізму // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 6. – С.52-55.
81. Мишанич О. Давня література в українській літературно-критичній та естетичній думці першої половини ХІХ ст. // Радянське літературознавство. – 1989. – № 12. – С.8-11.
82. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі: Монографія. – К., 2008.
83. Москаленко М. Микола Зеров: доля і доробок // Зеров М. Українське письменство. – К., 2003.
84. Наєнко М. М.Зеров і питання неокласицизму // Слово і час. – 2008. – № 11.
85. Наєнко М. Сергій Єфремов і його історико-літературна концепція // Єфремов Сергій. Історія українського письменства. – Київ: Femina, 1995.
86. Нахлік Є. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: Наукова монографія у 2 т. – К., 2007. – Т.1. Життя Пантелеймона Куліша. Наукова біографія. – 463 с.; Т.2: Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша. – 462 с.
87. Наш сучасник Микола Зеров. – Луцьк, 2006.
88. Новиченко Л. Т.Шевченко в соціально-культурній концепції М.Драгоманова // Слово і час. – 1990. – № 2. – С.3-12.

89. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-ті – поч. 1970-х років). – К., 2010. Доступ до електронної версії: www.litakcent.com
90. Одарченко П. Життя і наукова діяльність Сергія Єфремова (До 100-ліття з дня народження) // Петро Одарченко. Збірник вибраних статей. – К., 1995. – С.178-198.
91. Омельчук Л. Специфіка літературно-критичної практики Євгена Маланюка // Дивослово. – 2001. – № 6. – С.5-8.
92. Олійник О. До 90-річчя Ю.Бойка-Блохина // Слово і час. – 1999. – № 3. – С.41-43.
93. Оляндер Л. Методологічні засади критичної спадщини Лесі Українки та сучасні концепції // Леся Українка і сучасність: Зб.наук.праць. – Луцьк, 2005. – Т.2. – С.64-71.
94. Павличко С. Від „модернізму” до модерности. Теоретичний дискурс „Української хати” // Сучасність. – 1995. – № 10.
95. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1999.
96. Петров В. Діячі української культури (1930 – 1940). Жертви більшовицького терору. – К., 1992.
97. Пінчук Ю.А. Микола Іванович Костомаров. – К.: Наукова думка, 1992.
98. Поважна В. Розвиток української літературної критики у 80 – 90-х роках ХІХ століття: До проблеми критеріїв і методу. – К., 1975.
99. Погребенник Ф. Осип Маковей: Критико-біографічний нарис. – К., 1960.
100. Погребенник Ф. Українська літературно-наукова критика кінця ХІХ – поч. ХХ ст. // Радянське літературознавство. – 1989. – № 12. – С.12-16.
101. Погрібний А. Борис Грінченко в літературному русі кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – К., 1990.
102. Поліщук Я. „Поет духовної свободи” (Тарас Шевченко в оцінці Василя Барки) // Дивослово. – 2006. – № 5.
103. Попович О. Осип Маковей – критик та історик літератури. – Чернівці, 2001.
104. Приймак Л. Михайло Павлик – літературний критик і перекладач // Дивослово. – 2004. – № 6. – С.56-59.
105. Прісовський Є Літературно-критична й публіцистична діяльність Михайла Драгоманова // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 9.

106. Рудницький М. Від Мирного до Хвильового. Між ідеєю і формою. Що таке „Молода Муза”? – Дрогобич, 2009
107. Садова Л. Проблеми літературної критики в епістолярній спадщині І.Франка // Українське літературознавство. – Львів, 1988. – Вип.50. – С.24-31.
108. Самототожність письменника. До методології сучасного літературознавства. – К., 1999.
109. Сивокінь Г. Біографізм у методі сучасного літературознавства // Сучасність. – 1994. – № 1.
110. Сініцина А. Історико-філософські ідеї українського романтизму: (П.Куліш, М.Костомаров). – Львів, 2002.
111. Скорина Л. Юрій Бойко-Блохин // Література та літературознавство української діаспори. – Черкаси, 2005.
112. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. – Львів, 2002.
113. Соболь В. Роль Лесі Українки в оновленні літературної критики // Леся Українка і сучасність: Зб.наук.праць. – Луцьк, 2003. – Т.1. – С.10-14.
114. Соловей Е. На шляху до синтезу // Єфремов С. Літературно-критичні статті. – Київ, 1993.
115. Соловей Е. Сергій Єфремов: доля і спадщина // Єфремов Сергій. Статті. Наукові розвідки. Монографії. – Київ, 2002.
116. Соловей Е. Єфремов і Франко (До 130-х роковин Сергія Єфремова) // Слово і час. – 2006. – № 10. – С.3-7.
117. Сорока М. Еміграція та питання розвитку української літератури в літературній критиці Юрія Шереха (1945 – 1956) // Слово і час. – 2003. – № 1. – С.8-14.
118. Супрун Л. Дискурсивні категорії публіцистики Сергія Єфремова. – Вінниця, 2007.
119. Сучасний погляд на літературу: Зб. наукових праць. Вип.12. – К., 2009.
120. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк, 2012.
121. Українські літературні альманахи і збірники ХІХ – початку ХХ ст.: Бібл. покажчик / І.З. Бойко. – К., 1967.
122. Федченко П. Літературна критика на Україні першої половини ХІХ ст. – К., 1982.
123. Федченко П. Літературно-критична думка на Україні в її зв'язках з традиціями європейської літературної критики

- (XIX ст.) // Радянське літературознавство. – 1989. – № 12. – С. 24-28.
124. Федченко П. Українські альманахи 30-х років XIX ст. // Радянське літературознавство. – 1967. – № 2. – С.33-45.
125. Філологічні семінари. Літературна критика і критерії художності. Вип. 12. – К., 2009.
126. Франко І. Українська альманахова література // Франко І. Зібр.творів: У 50 т. – К., 1980. – Т.27.
127. Фрізман Л., Лахно С. М.А.Максимович – літератор. – Харків, 2003.
128. Юсип Д. Микола Євшан. Нарис життя і творчості. – Вінниця, 1994.
129. Шаповал Ю. Літературно-науковий вісник (1898–1932): творення державницької ідеології українства. – Львів, 2000.
130. Шерех Ю. Етюди про національне в літературах сучасності: До теорії національно-органічних стилів // Сучасність. – 1993. – № 4.
131. Шерех Ю. Пороги і запоріжжя: У 3 т. – Харків, 1998.
132. Шевельов Ю. Вибрані праці: У 2 кн. – К., 2008.
133. Шкоропат Н. Г.Костюк – архіваріус літературно-мистецького доробку В.Винниченка // Слово і час. – 2000. – № 7.
134. Шумило Н. Під знаком національної самобутності: Українська художня проза і літературна критика кінця XIX – поч.ХХ ст. – К., 2003.
135. Я син свого народу. Наукова спадщина Михайла Максимовича (До 200-річчя з дня народження вченого): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К., 2006.
136. Яценко М. М.І. Костомаров – фольклорист і літературознавець // Костомаров М. Слов'янська міфологія. Вибрані праці з фольклористики й літературознавства. – К., 1994. – С.5-43.
137. www.litakcent.com.ua (веб-портал критичних досліджень сучасної української та зарубіжної літератури)

